Parallelsessie Informatie en Ontmoeting 1 oktober 2026
Participatie verordening
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer J. Klein
Griffie:	mevrouw E. van Bekhoven
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Democraten Gorinchem:	de heer P. Schefferlie
	de heer J. Waltheer
Stadsbelang:	mevrouw G. Metz
VVD:	mevrouw C. van Gorkom
PRO:	de heer F. de Munnik
D66:	mevrouw W. Boeter
ChristenUnie/SGP:	de heer M. Vernhout
CDA:	de heer P. Kuijten
SP:	mevrouw N. Martens
Gorcum Actief:	de heer B. Bahlmann
Portefeuillehouder:	de heer M. Geursen
Ambtelijke ondersteuning:	mevrouw D. van Zandvoort

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.

Participatie verordening

Op 1 januari 2025 is de Wet versterking participatie op decentraal niveau in werking getreden. Met deze wet is artikel 150 van de Gemeentewet gewijzigd. Deze wijziging bepaalt dat de gemeente uiterlijk op 1 januari 2027 een Participatieverordening moet hebben die aan de nieuwe wettelijke eisen voldoet. In de nieuwe Participatieverordening moeten regels zijn opgenomen waarin staat hoe inwoners kunnen participeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid en moet het uitdaagrecht worden verankerd. De Participatieverordening vervangt de Inspraakverordening.

Wethouder Geursen geeft aan dat de sessie gaat over de spelregels waarbinnen de participatie wordt vormgegeven, maar nog niet zo zeer hoe dit er bij specifieke onderwerpen uitziet. Het college komt daarover nog terug bij de raad, maar verneemt nu al graag of de wijze waarop zij voornemens is de participatie vorm te geven als passend wordt aangemerkt.

Mevrouw Van Zandvoort verzorgt een presentatie. De verordening waarin is opgenomen dat op bepaalde momenten inspraakmomenten worden georganiseerd dateert uit 2011. De wetgever geeft aan dat inwoners op veel momenten al worden betrokken, soms gaat het goed, soms gaat het minder goed en daarom wordt om het democratisch proces goed vorm te geven dit nu vastgelegd. Doel van de Wet participatie op decentraal niveau is het stimuleren van vertegenwoordigende organen om heldere kaders te stellen voor participatie. Uit de participatieverordening moet voor inwoners duidelijk zijn bij bepaalde onderwerpen, beleidsthema’s en projecten waarbij een beleidsdoel gerealiseerd moet worden op welke momenten zij kunnen participeren. De gemeente was al verplicht tot participeren bij de voorbereiding van beleid en daarnaast komt de verplichting om te participeren bij uitvoering en evaluatie van beleid. Voorts is er voor inwoners het

uitdaagrecht om bij gemeentelijke taken aan te geven dat zij dit beter of anders kunnen aanpakken waardoor dit meer oplevert (meer maatschappelijke meerwaarde).
De Participatieverordening treedt op 1 januari 2027 in werking. Aangaande de reikwijdte geeft zij aan dat het gaat om beleidsdoelen die de gemeente stelt, maar ook projecten om beleidsdoelen te realiseren. De verordening is ook van toepassing op de instrumenten uit de Omgevingswet, maar niet alles valt binnen de participatieverplichting. Bij sommige onderwerpen is het wettelijk niet mogelijk om te participeren. Dit kan ook het geval zijn bij spoedeisende zaken, een organisatorische aangelegenheid of bij risico op ondermijning van bestuur.

Bij nieuw beleid moet een participatieplan opgesteld worden specifiek voor dat beleid. Dat kan zijn dat de inwoner enkel wordt gevraagd om kennis te nemen van, maar het kan ook een heel uitgebreid participatieplan zijn waarin het doel en de kaders zijn opgenomen. Bijvoorbeeld ideeën ophalen (gesprekken voeren of via enquêtes). De voorkeur gaat uit naar een consequente lijn, bij welk plan doe je wat. Dit onderwerp komt terug in 2027 via een I&O en wellicht ook nog via andere gespreksvormen met de raad.

Op sheet 5 is de was/wordt lijst opgenomen. Het doel is niet meer de gemeente zendt en de inwoner mag er wat van vinden, maar de inwoner wordt meer betrokken om samen de stad te maken. Een participatieplan is een verplicht onderdeel bij de Omgevingswet. Initiatiefnemers moeten nadenken hoe zij gaan participeren. Voorts moet ook een terugkoppeling van de participatie verzorgd worden. De rol van de raad was beleid en inspraakreacties behandelen, kennis nemen van en daar eventueel wat van vinden. De beleidsdocumenten Gorinchems Samenspel en de Nota participatie omgevingswet zijn het kaderstellend maatwerk; hoe wordt de inhoud vormgegeven. De raad wordt in het Beleidshuis betrokken bij de startnotities waar participatie in staat. De raad kan via de jaarlijkse participatieparagraaf in de begroting en het jaarverslag kennis nemen van de zaken met participatie die het college in dat jaar heeft gedaan.
Het uitdaagrecht is een nieuw instrument voor Gorinchem en bedoeld om de inwonerbetrokkenheid bij de buurt/wijk te vergroten. Dit kan door een gemeentelijke taak over te nemen alleen of in coproductie (gemeente en inwoners samen). De voorwaarden wanneer dit mogelijk is zijn opgenomen in de Participatieverordening. Hierbij kan gedacht worden aan meerwaarde voor de buurt/wijk rekening houdend met het beschikbare budget (geen hogere kosten) en met voldoende kennis en kunde om de taak daadwerkelijk over te nemen. Als voorbeelden worden genoemd een bewonersvereniging in Zutphen die de haven beheert en inwoners die een kinderboerderij succesvol beheren.

De volgende vragen worden aan de raad gesteld:
- Zijn de kaders zoals het ontwerp van de Participatieverordening die stelt
- duidelijk?
- Laten deze kaders voldoende ruimte voor een verdere uitwerking, passend bij de visie van de raad op inwonersparticipatie en het uitdaagrecht?
- Wat wil de raad ons nog meegeven: welke kansen worden gezien voor de stad?

Afsluitend wordt het vervolgtraject geschetst (sheet 8).

De voorzitter biedt gelegenheid om vragen te stellen naar aanleiding van de presentatie.

De heer De Munnik geeft aan dat zijn fractie pro participatie is, maar dit begrip wordt veel gebruikt en daarom verzoekt hij de definitie te duiden.

Mevrouw Van Zandvoort antwoordt dat inwonersparticipatie via de nu voorliggende Participatieverordening wordt geregeld. Het initiatief ligt bij de gemeente, de inwoner wordt betrokken. Dit varieert van meeweten naar meedenken, actief betrokken worden tot aan wij hebben een open vraag voor u. Alle communicatie naar de inwoner waarbij de inwoner iets teruggeeft aan de gemeente. Desgevraagd geeft zij aan dat inspraak een onderdeel is van participatie. Meedenken wordt ook wel inspraak genoemd.

Mevrouw Martens informeert hoe breed zij de feitelijke uitvoering moet zien en of dit ook over regie en aansturing van gemeentelijke taken gaat.

Mevrouw Van Zandvoort reageert dat de wetgever het beleid noemt. Het begrip is lastig te definiëren. Het gaat om de beleidskaders waarbinnen de uitvoering gebeurt, maar het kan ook gaan om een deelproject of deeluitvoering die ervoor zorgt dat iets van het doel gerealiseerd wordt. Het is belangrijk om te weten dat elke keer een afweegmoment moet volgen, of het om iets gaat waarop participatie moet plaatsvinden en op welk niveau dit moet plaatsvinden. De besluitvorming moet helder zijn. Dat het moet gebeuren, maar niet hoe het moet gebeuren.

Mevrouw Martens vraagt in het geval iets meer kost maar ook meer betrokkenheid oplevert of van maatschappelijke meerwaarde is welke afweging wordt gemaakt.

Mevrouw Van Zandvoort antwoordt dat er sowieso een afweging plaatsvindt. De kosten zijn een kan-bepaling (er kan geweigerd worden als de kosten te hoog zijn). Heel veel maatschappelijke meerwaarde kan een afweging zijn om iets toch door te laten gaan. Het college beoordeelt de aanvragen om het uitdaagrecht op toe te passen. Als de manier van bereiken van een doel anders is dan ambtelijk bedacht wil dat niet zeggen dat het doel niet bereikt is. In voorkomende gevallen zal dan een nadere afweging moeten plaatsvinden.

De heer Vernhout verwijst naar artikel 8 de spelregels voor het uitdaagrecht en merkt op dat bij een aantal regels niet duidelijk is of het uitdaagrecht wel of niet toepasbaar is. Als voorbeeld noemt hij 8.4.e kennis en kunde waarbij de vraag is wat hier precies onder verstaan wordt. Bij 8.4.h de betreffende inwoner of maatschappelijke partij moet in de buurt wonen waarbij de vraag is wat als de omgeving gezien wordt.

Mevrouw Van Zandvoort reageert dat het lastig is om op voorhand te bedenken welke taken inwoners zouden willen overnemen wat maakt dat de kaders redelijk algemeen gesteld zijn. De kaders zijn opgenomen met als uitgangspunt om mogelijkheden te bieden en daarnaast de maatschappelijke meerwaarde te borgen.

De heer Kuijten is van mening dat kennis en kunde afgewogen moet worden bij de betreffende activiteit en informeert of er bij het uitdaagrecht ook verantwoording afgelegd moet worden.

Mevrouw Van Zandvoort wijst op artikel 9, als het college heeft besloten om het uitdaagrecht te gunnen worden nadere afspraken gemaakt over het proces. In artikel 10 is de terugkoppeling in het jaarverslag en de begroting opgenomen en daarbij hoort ook het uitdaagrecht.

De heer Kuijten informeert welk bevoegd gezag het participatieplan vaststelt.

Mevrouw Van Zandvoort antwoordt dat dit afhangt van de bevoegdheid. In de regel verzorgt het college de voorbereiding. Als het een bevoegdheid is van de raad om er iets van te vinden komt de raad in beeld.

De heer Kuijten verduidelijkt dat hij bedoelt of de raad de mogelijkheid heeft om aan te geven of hij zich kan vinden in het participatieplan.

Mevrouw Van Zandvoort vervolgt dat in het Beleidshuis is afgesproken dat een startnotitie die voortborduurt op eerdere kaders of die nieuwe kaders schept wordt voorgelegd aan de raad. De raad kan hier vervolgens op ingaan.

De heer Kuijten begrijpt dat de besluitvorming aan het college is, de raad is richtinggevend en kaderstellend. Hij informeert of er sprake is van een bruidsschat.

Mevrouw Van Zandvoort antwoordt dat de participatieverordening niet vooruitloopt op. Ook in lopende projecten wordt al volop geparticipeerd.

De heer Kuijten informeert naar de plek van het participatiebeleid in het Beleidshuis omdat hij aanneemt dat de verordening ook geldt voor de Integrale Samenlevingsvisie en de Omgevingsvisie.

Mevrouw Van Zandvoort antwoordt dat het participatieplan meeloopt in de beleidscyclus die gebruikelijk is bij alle beleidsdocumenten. In het afgelopen jaar is een aantal programma's vastgesteld waar participatie op heeft plaatsgevonden. Als er een nieuwe stap gezet wordt (uitvoeren, evalueren, voorbereiden) hoort daarbij hoe binnen de beleidscyclus de participatie vormgegeven wordt.

De heer Kuijten neemt aan dat er een afwegingskader volgt voor het uitdaagrecht en vraagt of dit nog naar de raad komt ter vaststelling.

Mevrouw Van Zandvoort antwoordt dat het afwegingskader is opgenomen in artikel 8, de mogelijkheden waarop getoetst wordt of iets wordt toegewezen of afgewezen. De scherpe duiding daarin ontbreekt omdat vooraf niet bedacht kan worden welke creatieve ideeën er zullen volgen. Dit onderwerp komt nog terug in 2027.

Mevrouw Boeter vindt het lastig dat het al over een verordening gaat terwijl het beleid nog gemaakt moet worden, maar begrijpt dat het niet anders kan gezien de deadline. In de raadsinformatiebrief wordt over overheidsparticipatie gesproken en dat ontbreekt in de verordening. Zij vraagt of de verordening achteraf nog aangepast kan worden.

Mevrouw Van Zandvoort antwoordt dat de verordening zeker op enig moment aangepast kan worden. Vanwege voortgang in kennis of als ervaring is opgedaan kan de raad andere kaders te stellen. Overheidsparticipatie is in het model van VNG opgenomen en daarbij is gekozen voor een ingroeimodel. Op dit moment is er ambtelijk geen ruimte om overheidsparticipatie volledig open te stellen.

Mevrouw Boeter informeert welke criteria worden gehanteerd bij beleidsonderwerpen waar al dan niet een participatieplan voor gemaakt wordt.

Mevrouw Van Zandvoort antwoordt dat op dit moment aan de hand van het Gorinchems Samenspel wordt geparticipeerd. Op basis daarvan wordt gekeken wat in een bepaald geval wel en in een ander geval niet gedaan wordt. In 2027 wordt gekeken of de zaken die in het Gorinchem Samenspel zijn opgenomen nog voldoende zijn en hoe dit geïmplementeerd moet worden.

Mevrouw Boeter vraagt of de raad ook kan verzoeken om een participatieplan op te stellen voor een onderwerp in het geval de verantwoordelijke bestuurslaag dat achterwege laat.

Mevrouw Van Zandvoort antwoordt dat de raad met goede argumenten altijd iets kan vragen of iets kan meegeven aan het college.

De heer Schefferlie verwijst in reactie op de drie vragen uit de presentatie naar het coalitieakkoord waarin de hartstochtelijke wens is opgenomen om een netwerkende overheid te zijn die de samenwerking met inwoners zoekt, niet omdat het moet maar omdat ingezien wordt dat dit tot publieke meerwaarde kan leiden, ook bij overheidsparticipatie. Het CDA diende ooit een motie in over het right to challenge, maar het bleek niet makkelijk om daar projecten bij te vinden. In het recente verleden is bij de Elzenhof en de scholen in Wijdschild gebleken hoeveel reparatie het vergt als participatie achterwege blijft. De opmerking dat er geen tijd en geld is voor overheidsparticipatie is een negatieve perceptie omdat participatie juist wordt toegepast als het bijdraagt aan de doelen en een publieke meerwaarde oplevert. De organisatie moet uitstralen dat zij netwerken leuk vindt, samen

optrekken is geen moetje, maar een winstkans. De basis is prima, maar uiteindelijk gaat het om houding en gedrag en daarom is hij benieuwd hoe de wethouder het klimaat ervaart om daar vruchtbaar in te gaan bouwen en echt werk te maken van participatie.

Wethouder Geursen reageert dat zijn eerste indruk is dat er zeker een goede basis is binnen de organisatie om hiermee aan de slag te gaan. In het verleden zijn al enkele stappen gezet. Mocht er niet voldoende enthousiasme zijn, dan zal hij daartoe zeker aansporen.

De heer Schefferlie hoopt ook dat opnieuw gekeken wordt naar de potentie van overheidsparticipatie.

De heer Bahlmann roept op oog te hebben voor goede communicatie en verwachtingsmanagement. Hij informeert hoe actief inwoners en belanghebbenden worden benaderd zodat zij eventueel een zienswijze kunnen indienen op de ontwerpverordening die ter inzage wordt gelegd.

Mevrouw Van Zandvoort antwoordt dat er geen actieve benadering volgt zoals al gemeld in de raadsinformatiebrief. Ervaring leert dat inwoners graag meespreken bij iets waar zij duiding aan kunnen geven en iets van kunnen vinden. De mogelijkheid wordt geboden om kennis te nemen van de kaders en zaken mee te geven, maar aangenomen wordt dat wanneer over de verordening een informatieavond georganiseerd wordt daar weinig animo voor zal zijn.

Mevrouw Martens kan zich vinden in de opmerkingen van de heer Schefferlie, vooral met betrekking tot de ondersteuning van gewone inwoners om te kunnen participeren. De gemeente Deventer heeft daarom gepaste ondersteuning opgenomen in de verordening.

De heer Vernhout wijst op het belang van het hebben van vertrouwen vanuit de inwoners in participatie en het uitdaagrecht. Over de definities wordt op een later moment nog gesproken maar dit houdt wel in dat met een vlotte babbel zaken goed of fout uitgelegd zouden kunnen worden.

Sluiting

De voorzitter bedankt mevrouw Van Zandvoort voor de presentatie en het beantwoorden van de vragen en de overige aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering.

Toezeggingen:
Er zijn geen toezeggingen gedaan.